

СЕКЦІЯ 1. ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

УДК 376 : 378. 046.4

ІНКЛЮЗИВНЕ ВОЛОНТЕРСТВО В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Калініченко Л.Л., д-р.екон.наук, проф.
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Заклад вищої освіти, який створює умови, що дозволяють всім здобувачам вищої освіти, незалежно від віку, громадянства, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, ставлення до релігії, стану здоров'я, отримати якісні освітні послуги на рівній основі, без дискримінації – це ЗВО, який зумів подолати стереотипи, що складаються навколо окремих гетерогенних груп і створив у своїй організації інклюзивне освітнє середовище.

Розв'язання завдань щодо створення сприятливих соціокультурних, соціально педагогічних умов для соціальної інтеграції молоді з особливими потребами є одним з актуальних аспектів соціально-педагогічної науки і практики [1].

Навчаючись у вищих навчальних закладах, студенти з обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ) стикається з величезною кількістю проблем і перешкод, які ускладнюють процес оволодіння ними професійно освітньої програми. Поряд зі звичайний проблемами, які виникають у здорових людей в процесі адаптації до нових умов навчання у закладі

вищої освіти, таких як зміна звичного оточення, пристосування до нових вимог, зміна умов проживання, тощо, перед студентом з ОМЗ повстають специфічні проблеми, пов'язані з певними функціональними обмеження [2], такими як:

- фізичні бар'єри - в залежності від дефекту носять індивідуальний характер, наприклад, сенсорні порушення, порушення опорно-рухового апарату, слуху, зору, фонетичні порушення та ін.

- архітектурні бар'єри - непристосованість інфраструктури для потреб інвалідів (відсутність спеціальних ліфтів, пандусів, поручнів, спеціально обладнаних навчальних місць в аудиторіях, обладнання та технічних засобів навчання;

- соціально-психологічні бар'єри - негативні стереотипи, що панують у свідомості здорового населення та зумовлюють неприйняття людей с обмеженими можливостями, негативним ставленням до них, дискримінацію та упередження.

- когнітивні бар'єри - труднощі в освоєнні навчальної програми в тому ж темпі, на тому ж навчальному матеріалі і в тій же послідовності, що і інші студенти;

- комунікативні бар'єри - упередженість і негативна установка, відсутність контакту і довіри між викладачем або студентами групи, розбіжність між можливостями студента з ОМЗ і його вимогами, які можуть відрізняються в порівнянні іншими студентами групи;

- організаційно-правові бар'єри - не достатньо розроблена нормативно-правова база щодо вирішення проблем навчання у закладах вищої освіти студентів із ОМЗ і взаємодії різних структур і відомств;

- інформаційні бар'єри - недостатня інформативність навчального закладу до адаптивних програм підготовки студентів з ОМЗ з урахуванням різних нозологій, інформації про види і форми супроводу навчання, про наявність спеціальних технічних і програмних засобів навчання,

дистанційних освітніх технологій, наявності без бар'єрного архітектурного середовища і т.п.;

- технічні і технологічні бар'єри - недостатнє забезпечення інклюзивного навчального процесу технічними засобами прийому-передачі інформації в формах, що відповідають особливим освітнім потребам студентів з порушеннями різної нозології, а також розробка і застосування відповідних педагогічних технологій.

Ці та багато інших причин призводять до погіршення загального стану здоров'я молодих людей, ускладнюють процес адаптації в соціумі. Отже, саме взаємодія студента з ОМЗ із соціумом, референтною групою та волонтерами є одним з основних чинників, що впливають на адаптаційний процес.

Робота волонтерів і полягає в тому, щоб пом'якшити або видалити перешкоди на шляху студента з ОВЗ, створити атмосферу емоційного комфорту, сформувати взаємовідносини співробітництва та прийняття особливостей кожного, сформувати позитивну, соціально спрямовану навчальну мотивацію, здатність адаптуватись та повноцінного функціонування в професійному середовищі.

Основні види діяльності інклюзивного волонтерства можуть бути такими:

- інформативна - виготовлення тактильних і звукових підказок для зручностей переміщення, інформація щодо предметно-архітектурного середовища навчального закладу та ін.;

- комунікативна - пошук способів налагодження контактів зі студентами та викладачами, знаходження шляхів засвоєння нових функцій, спілкування, індивідуальний супровід як на короткий так і на тривалий термін на різних етапах освітнього процесу;

- консультаційна – консультація з питань подолання труднощів адаптації студентів з ОМЗ, допомога у адаптації студента до умов

навчання, режиму праці и відпочинку, до адміністративно-правової та управлінської специфіки функціонування ЗВО, системна підтримка самостійної роботи з навчальною літературою, в навчальних аудиторіях, оснащених спеціальною технікою і апаратурою, допомога у виконанні складних лабораторних робіт, в т. ч. з використанням технічних пристроїв, обов'язкових для багатьох спеціальностей і напрямків підготовки, які можуть бути складними для студента з порушеннями зору, слуху, моторики) та інше консультування з комплексу питань;

- соціально-організаційна - організація і проведення заходів, з заохочення студентів з ОМЗ в процес заходу: на рівних брати участь в конференціях, святах, виставках, змаганнях, іграх, вікторинах, дискусіях, творчих майданчиках, залучення до громадської діяльності, університетський і факультетський соціум.

Таким чином, волонтерська діяльність сприяє створенню інклюзивного освітнього середовища - атмосфери емоційного комфорту, умов для самореалізації та розкриття внутрішнього потенціалу студентів з ОМЗ, формуванню взаємовідносин у дусі співпраці і прийняття особливостей кожного, позитивної, соціально спрямованої навчальної мотивації в рамках освітнього процесу.

Література:

1. Тимкова В. А. Інклюзивне освітнє середовище у вищій школі України. *Хмельницький інститут соціальних технологій Університету "Україна"*. 2018. Вип. 1(15). С. 99-101.

2. Камінська О. Особливості адаптації студентів з особливими потребами до умов навчання у ВНЗ. *Збірник наукових праць «Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами» № 9(11) 2012 С.35-43*

3. Гладуш В. А. Інклюзивний освітній процес і волонтерство: досвід співпраці. *Електронне фахове наукове видання «Народна освіта» №1021* URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2581 (дата звернення 02.11.2020)